Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

Z ante Y

urn:nbn:de:bsz:31-107476

Visual Library

quidem latitudinem mediam dividit linea Ecliptica, utrinque gradus ſenos latitudinis relinquens. Dicitur autem Zodiacus, ἀπὸ τῶν ζώων: hoc eſt, à figura animalium, quæ in eo imaginantur, ut ſunt Aries, Taurus, &c.

Zōnă, æ, f.p. [ζώνη. Heb. [illegible] chagor [illegible] chagorah [illegible] mezach. Gall. Ceincture. It. Cinta, cintura, corregia. Ger. Ein gürtel. Bel. Een riem. Hiſ. La cinta. Pol. Paſ, taſma. Vn. Öv. Ang. A girdle.] Cingulū quo cingimur. Mart. lib. 14: Longa ſatis nunc ſum; dulci ſed pondere venter Si tumeat, fiam tum tibi zona brevis. Ovid. 2. Faſt. Dat tetricem zonam, qua modò cincta fuit. Horatius 2 Carminum Ode 30: & ſolutis Gratiæ zonis, properentq; Nymphæ, Mercuriusque. Catullus Epigramm. 2: Quod zonam ſolvit diu ligatam. C. Gracchus apud Gellium lib. 15. cap. 12: Zonas quas plenas argenti extuli, eas ex provincia inanes retuli. ¶ Zonā perdidit, proverbialiter dicitur in eum, qui omni pecunia deſtitutus eſt: tractum à militibus, qui quicquid habent, in zona circumferunt. Horat. 2. Epiſt. lib. 2: Ibit eò quò vis, qui zonam perdidit. ¶ Zonæ item dicuntur, circuli quidam lati, cœlum, terramq; veluti cingula quędam ambientes. Sunt autem numero quinque ex quibus media quæ inter Tropicos eſt, nimio calore parum apta creditur habitationi: duæ verò extremæ ſub Arctico & Antarctico circulis ſitæ, nimio frigore horrent: unde & ipſæ habitationi parum ſunt idoneę. Reliquæ autem duæ, ut quæ mediū inter torridam, & gelidam ſitum obtinent, temperatæ ſunt, & humanæ vitæ accommodatiſſimæ. Virgil. 1. Georg. Quinque tenent cœlum zonæ: quarum una corusco Semper Sole rubens, & torrida ſemper ab igni. Quam circum extremæ dextra lævaq; trahuntur Cęrulea glacie concretę, atq; imbribus atris Has inter, mediamq;, duæ mortalibus ægris Munere cōceſſæ divûm, & via ſecta per ambas: Obliquus quà ſe ſignorum verteret ordo. Ovid. 1. Metam.

Vtque duæ dextra cœlum, totidemq; ſiniſtra
Parte ſecant zonæ, quinta eſt ardentior illis:
Sic onus incluſum numero diſtinxit eodem
Cura dei: totidemq; plagæ tellure premuntur.
Quarum quæ media eſt; non eſt habitabilis æſtu:
Nix tegit alta duas: totidem inter utranque locavit,
Temperiemq; dedit miſta cum frigore flamma.

¶ Eſt item zona Stephano, Ciconum urbs in Tracia, non procul ab Hebro fluvio, & Zerynthio antro, in quo Hecatæ canes immolabant, de quo plura infrà in dictione ZERYNTHON.

Zōnārĭŭs, ſubſtantivum, m. [Qui zonas facit. [ζωνοποιός. Gal. Ceinturier. Ital. Cinturato. Germ. Ein Gürtler. Hiſp. El que haze cintas. Pol. Paſnik. Vng. Öv gyarto maſſag iſnalo. Ang. A girdler, that maketh girdles.] Cic. pro Flacco: Quòd Mithridates, qui multitudinem illam non autoritate, ſed ſagina tenebat, ſe velle dixit: id ſutores & zonarii conclamarunt.

Zōnārĭŭs, adjectivum, Quod ad zonā pertinet: ut, Sector zonarius, qui zonam ſeu loculos incidit, quem crumeniſecam appellare poſſumus. [βαλαντιοτόμος. Gal. Coupeur de bourſes, compebourſes. Ital. Taglia borſe. Ger. Gürtel abſchneider ſeckel abſchneider. Hiſpa. El ladron, corta bolſas. Pol. Rzezmieſzek. Vng. Öv maz zagher vala erzeny metzö. Ang. Pertaining to a girdle.] Plaut. in Trin. mira ſunt, ni illic homo eſt aut dormitator, aut ſector zonarius.

Zōnŭlă, æ. [ζωνίδιον. Gal. Petite ceincture. It. Cintura picciola. Ger. Ein gürtelin. Hiſp. Pequenna cinta. Pol. Paſik, taſiemka. Vn. Mag zagotska bovtska. Ang. A litle girdle.] diminutivum. Catul. in Epithal. Tibi virgines zonula ſolvunt ſinus.

Zōnātim, adverbium antiquis uſitatum, Per gyrum. Lucil. lib. 6: Zonatim circum impluviū cameram is cludebat. Ex Nonio.

Zōnītĭs, penultima producta, ζωνῖτις, Cadmiæ ſpecies eſt, lineas quaſdam latiuſculas zonarum inſtar diſcurrentes habens: unde & nomen accepit. Eadem & Placodes, πλακώδης dicitur, quaſi cruſtaceam dicas. Autor Dioſc. lib. 5. cap. 40.

Zoŏnychŏn, pen. cor. ζωόνυχον, Herba eadem cum leontopodio: apud Dioſcor. lib. 4. cap. 132.

Zoŏphthalmŏs. [ζωόφθαλμος. Ge. Hauſwurtz.] Herba in tectis & ſuggrundiis naſcēs, quę notiore nomine Sempervivum majus appellatur. ἀειζωον τὸ μέγα. Folium habet carnoſum & ſubrotundum, oculi animalis ſimilitudinem referens: unde & nomen accepit. Vide Plin. lib. 25. cap. 13, & Dioſcor. lib. 4. cap. 91.

Zoŏphytă, ζωόφυτα, dicuntur, teſte Budæo, quæ mediam naturam inter plātas & animalia habēt: [Pol. Zabiarki.] ut ſunt oſtrea, ſpongiæ: quæ neque ſtirpes neq; animalia dicere poſſis, ſed medium quiddam inter utrunque: Nam ſenſu prædita eſſe manifeſtum eſt, quum tamen motu careant progreſſivo. Nos (inquit Budæus) forte Plantanimantes dicere poſſemus: vel Plantanimalia.

Zopiſſă, ζώπισσα, f.p. Pix navibus abraſa, teſte Plin. lib. 16. cap. 12: Quæ admiſta cera, & marino ſale macerata, multò ad omnia eſt efficacior, quàm aliæ pices. Sed propriè reſina ex pinu. Dioſcorides libro 1. cap. 99: [illegible]: hoc eſt, Zopiſſam aliqui ajunt deraſam navibus reſinam cum cera, quam alii apochima appellant. Ea diſſipandi naturam habet, quoniam marino ſale macerata ſit. Alii ex picea reſinam hoc nomine vocaverunt.

Zopўrŏn, pe. cor. [ζώπυρον. Ger. Ein gattung des wilden Poley.] Herba eſt ſimilis ſerpyllo, naſcens in petroſis, orbiculato florum ambitu, ſpeciem lecti pedum præbens: unde & Clinopodium à quibuſdam appellatur. Vide Plin. lib. 24. cap. 15.

Zōrŏnyſĭŭs, ζωρονύσιος, Gemma magica, quæ naſcitur in Indo flumine. Plin. lib. 37. cap. 10.

Zōſtēr, ζωστήρ, Genus ignis ſacri, medium hominem ambientis, & enecantis ſi cinxerit. Plin. lib. 26. cap. 11: Ignis ſacri plura ſunt genera: inter quæ medium hominem ambiens, qui zoſter appellatur: & enecat ſi cinxerit.

Z ante V.

Zūră, Aphrorum lingua ſemen paliuri vocatur, contra ſcorpiones efficaciſſimum. Plin. lib. 24. cap. 11.

Z ante Y.

Zўgænă, ζύγαινα, Nomen piſcis apud Ariſtot. de animalibus.

Zўgis, Vide ZINGI.

Zўgiă, ζυγία, A Græcis appellatur aceris arboris genus, rubēs, fiſſili ligno, cortice livido & ſcabro: Latinè Carpinum vocamus. Dicta zygia, quòd ex ea materia fiant juga jumētis, quę apud Græcos Zyga vocantur. Vide Plinium libr. 16. cap. 15. ¶ Zygia item Iunonis cognomentum eſt, apud Pindarum, eò quod nuptiis præſidere putabatur: unde & γαμηλίαν vocant Græci. Latini etiam Pronubam. Vir. 4. Aeneid. prima & Tellus & pronuba Iuno Dant ſignum. Eodem ſpectat & illud eodem libro: Iunoni in primis, cui vincla jugalia curæ.

Zўgĭs, ζυγίς, Serpillum ſylveſtre, non ſerpens humi, quemadmodum hortenſe, ſed in altitudinem increſcens, ramulos edens tenues, ſurculoſos, foliis refertos longioribus quàm rutæ, & durioribus, & anguſtioribus: flores autem gignit jucunde olentes, & guſtu acres. Autor Dioſcorides lib. 3. ca. 37.

Zўgītæ. [ζυγῖται. Ger. Die mittelſten Ruß knecht.] Ex remigibus dicebantur, qui medio ſedebant loco. Nam qui ſummi erant, Thranitę dicebantur: qui verò infimi, Thalamii. Dicti Zygitæ, ἀπὸ τῶν ζυγῶν, quo nomine inter cætera tranſtra, & ſedilia in navibus vocantur, quæ & Latini juga appellant. Virg. 5. Aeneid. Inde alias animas, quæ per juga longa ſedebant, Deturbat. Vide Cæl. Rhod. lib. 16. cap. 10.

Zўgŏſtătæ, [ζυγοστάται. Ger. Ein Wagmeiſter oder Gewichtbeſchawer.] Ponderū examini præfecti, quorum officium eſt proſpicere, ne qua in ponderibus fraus committatur: ut annotavit Alciatus in legem 2. Digeſt. Si certum petatur.

Zўmītēs, pen. prod. [[illegible] chamets, ζυμίτης.] Panis fermentatus: ἀπὸ τῆς ζύμης, qua voce Græci fermentum appellant. Huic opponitur Azymus, ἄζυμος: id eſt, panis fermenti expers.

Zўthum. n. ſ. vel Zythus m. ſ. [ζῦθος. Gall. Certain breuvage fait de blé, ou autre grain comme de la biere. Ital. Acqua d'orſo. Ger. Bier. Hiſ. La cerveza de cevada. Pol. Pywo. Vn. Zadadſer. Ang. Beere.] Potus ex hordeo aqua reſoluto confectus, acris guſtu, & vini in morem inebrians. Hoc Aegyptii vini loco utebantur (unde & Peluſiacus potus à Porta inveniitur appellatus) ſicut Hiſpani ſimili factitii potus genere, quam celiam, vel ceriam appellabant. Plin. lib. 22. cap. ult. Et frugum quidem hæc ſunt in uſu medico. Ex iiſdem fiunt & potus, zythum in Aegypto, celia & ceria in Hiſpania, cervisia & plura genera in Gallia, aliiſq; provinciis: quorum omnium ſpuma cutem fœminarum in facie nutrit.

F I N I S.